

JAUNIEŠU VĒLMES VISAPTVEROŠAI SEKSUĀLĀS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAI

Ziņojuma kopsavilkums

**Jauno IPPF Eiropas tīkla aktivistu vadītā
pētījuma rezultāti**

Albānija, Kipra, Gruzija, Kazahstāna, Latvija,
Ziemeļmaķedonija, Rumānija, Spānija, Zviedrija.

Autori:

Anano Tsetskhladze, Azra Mehmedovic, Elena Osmanli, Elene Stefaniani, Elizabeth Ascroft, Ifigeneia Kamarotou, Klesja Bitri, Lina Putane, Mariam Balakhashvili, Marija Gjorgjievska, Tāra Brakanska, Mikena Hoxha, Milena Kachaniklievska, Miranda Jonsson, Saba Bzishvili

Īpašs paldies par ieguldījumu datu analizē un vākšanā:

Ainur Bakytzhanova, Alissa Koltunova, Assel Myrzabayeva, Cristina Sánchez Martín, Dameli Tileshpayeva, Ema Micevska, Ema Petrache, Inzhumarzhan Daniarkyzy, Kalia Nikolaou, Lucia Garcia Vidriales, Nino Maisuradze, Paula Dielentheis, Raquel Hurtado, Saniya Yerken, Teodora Petrovska, Togzhan Zhamanova, Vlad Trascaianu, and Youth Groups of the participating Member Associations

Pētījuma vadītāja:

Elizabeth Ascroft

Pētījuma koordinatore:

Ifigeneia Kamarotou

Ieteicamā atsauce:

YSAFE IPPF EN (2025), *Youth Preferences for Comprehensive Sexuality Education, Executive Summary. A Case study of Albania, Cyprus, Georgia, Kazakhstan, Latvia, North Macedonia, Romania, Spain, and Sweden.*

No angļu valodas tulkojusi:

Zlata Fertmane, redaktore Tāra Brakanska, biedrība "Papardes zieds"

Ievads

Šis ziņojums tika izstrādāts, pamatojoties uz deviņu valstu gadījumu izpēti, kas tika veikta Eiropā un Centrālāzijā. Gadījumu izpētē ir iekļautas Albānija, Kipra, Gruzija, Kazahstāna, Latvija, Ziemeļmaķedonija, Rumānija, Spānija un Zviedrija. Pētījums bija centrēts uz izpēti, un tā mērķis bija izprast jauniešu vēlmes attiecībā uz seksuālo izglītību.

Iepazīstieties ar YSAFE pētniecības komandu

YSAFE ir jauniešu vadīts tīkls IPPF ietvaros. Tas apvieno jaunos aktīvistus no vairāk nekā divdesmit valstīm Eiropā un Centrālāzijā. Mūsu misija ir dot iespēju jauniešiem uzņemties vadošo lomu seksuālās un reproduktīvās veselības un tiesību (SRVT) veicināšanā un nodrošināt, ka viņu balsis ietekmē politiku, izglītības sistēmas un kopienu programmas, kas viņus skar. Tā radās mūsu projekts: jauniešu vadīts visaptverošās seksuālās izglītības (VSI) pētījuma projekts. YSAFE pieeja VSI cenšas izaicināt koloniālās, cīsnormatīvās, heteronormatīvās, rasistiskās un diskriminējošās varas struktūras SRVT jomā, vienlaikus izceļot marginalizēto un nepietiekami aprūpēto iedzīvotāju perspektīvas.

Uzziniet vairāk par YSAFE pētījumu un brīvprātīgajiem, kuri vadīja šo projektu. [Klikšķiniet šeit!](#)

Kas ir VSI un kāpēc mēs uz to koncentrējamies?

VSI ietver mācīšanu vai informācijas sniegšanu par dažādām tēmām, kas saistītas ar seksualitāti, seksu, attiecībām, seksuālo veselību, dzimumu līdztiesību, piekrišanu un ķermeņa autonomiju. Mācīšanās var notikt klasē, sarunu laikā ar veselības speciālistiem vai vienaudžiem, vai arī patstāvīgi pētot informāciju internetā, sociālajos tīklos vai izmantojot resursus, piemēram, grāmatas, video un podkāstus. Šajā pētījumā mēs tāpēc saprotam VSI plašākajā nozīmē, ietverot formālus un neformālus mācību kanālus. Šajā ziņojumā jūs varat redzēt, ka mēs runājam par seksuālo izglītību (SI), nevis VSI, jo dažas programmas ne vienmēr piedāvā visaptverošu mācību programmu.

Pētījuma apjoms un fokuss

Mūsu galvenais pētījuma jautājums bija - **kādas ir jauniešu vēlmes attiecībā uz seksuālo izglītību IPPF EN reģionā?** Mūsu papildu pētījuma jautājumi bija:

- ▶ Ko jaunieši vēlas uzzināt seksuālās izglītības ietvaros?
- ▶ Kur un no kā jaunieši vēlas apgūt seksuālo izglītību? education?
- ▶ Kā jaunieši vēlas apgūt seksuālo izglītību?

Metodoloģija un dalībnieki

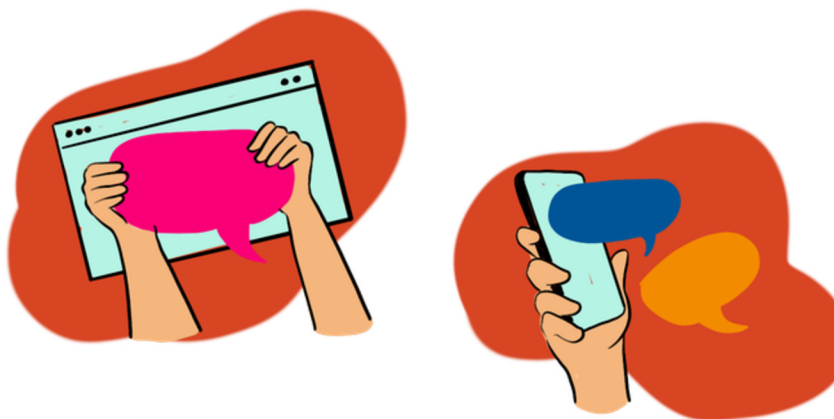
Mēs izstrādājām jauktu metožu gadījumu izpēti pieeju, lai izvērtētu datus no deviņām valstīm un identificētu starpvalstu tendences un atziņas. Kopumā pētījumā piedalījās **1573** jaunieši vecumā no 15 līdz 25 gadiem.

1. metode: Sociālo tīklu pārskats:

Izmantojot tēmtura meklēšanu un "sniega pikas" izlasi, komandas identificēja kontus, kas bija populāri gan Instagram, gan TikTok. Tika izmantots tikai publiski pieejams saturs, un komandas apkopoja informāciju par auditorijas mijiedarbību, ieskaitot to, kā jaunieši komentēja saturu, viņu interesi par tēmām un visus jautājumus, kas viņiem bija.

2. metode: Aptauja:

Jautājumi tika izstrādāti tā, lai noskaidrotu dalībnieku apmierinātību ar pašreizējo SI piedāvājumu, mācību vēlmes un ieteikumus turpmākajām iniciatīvām. Mēs izmantojām gan kvantitatīvus, gan kvalitatīvus jautājumus. Kopējais jauno dalībnieku skaits aptaujā bija 1419.

3. metode: Fokusa grupu diskusijas (FGD):

FGD tika veiktas gan klātienē, gan tiešsaistē, lai iegūtu vairāk kvalitatīvas informācijas par cilvēku pieredzi un viedokli par seksuālo izglītību (SI). Tas arī palīdzēja dalībniekiem atvērties par jūtīgām vai neērtām tēmām, kas saistītas ar seksuālo izglītību. Mēs iesaistījām 154 jauniešus fokusa grupu diskusijās.

Ja vēlaties uzzināt vairāk par pētījuma apjomu vai dalībnieku demogrāfisko informāciju, [noklikšķiniet šeit!](#)

Valstu gadījumu izpēte

Albānija

Izvēlētās metodes

Aptauja ar 300 respondentiem un FGD ar 24 dalībniekiem.*

Galvenie secinājumi:

Vairākums aptaujāto pašreizējo izglītību raksturoja kā **"pārāk bioloģisku un neatbilstošu reālajai dzīvei"**. Dalībnieki pauda nepieciešamību mācīties par piekrišanu, emocijām, dzimumidentitāti, attiecībām un ķermeņa tēlu:

"Es nekad neesmu dzirdējis, ka kāds runātu par piekrišanu vai savstarpēju vienošanos. 'Nē' vienmēr nozīmē nē."

LGBTQ+ dalībnieki norādīja, ka programmas ignorē viņu realitāti:

"Skolā viņi runāja tikai par zēniem un meitenēm; es nekad nejutos pārstāvēts."

Daudzi dalībnieki vēlējās arī diskusijas par ķermeņa pozitivitāti un pašpieņemšanu, īpaši saskaroties ar nosodījumu vai kaunu. Viņi arī uzsvēra nepieciešamību pēc praktiskām zināšanām par kontracepciju, seksuāli transmisīvajām infekcijām (STI) un konfidenciālu konsultāciju.

Sl jānotiek caur dialogu, nevis iegaumēšanu. Semināri, podkāsti un tiešsaistes vizuālie materiāli (attēli, video un sociālo tīklu video) ir iecienītākie formāti.

"Podkāsti aicina cilvēkus ar dažādām pieredzēm," un "video un reālus stāstus ir vieglāk atcerēties."

Darbnīcas un diskusijas izrādījās kā visvairāk vēlamais formāts, kam sekoja tiešsaistes saturs, piemēram, Instagram vai TikTok video.

"Mēs mācāmies no sociālajiem tīkliem, bet mēs nekad nezinām, kas ir taisnība."

60% respondentu dod priekšroku mācīties no veselības aprūpes speciālistiem, 20% – no skolotājiem vai NVO, un 15% – no vecākiem vai pieaugušiem ģimenes locekļiem.

"Es jūtos droši, mācoties no ārstiem vai konsultantiem, kuri sniedz reālas atbildes."

Citi novērtēja tiešsaistes platformas to privātuma un anonimitātes dēļ, lai gan daudzi brīdināja, ka **"ne viss tiešsaistē ir uzticams."** LGBTQ+ personas un personas ar invaliditāti norādīja, ka tiešsaistes un NVO vadītās telpas šķita drošākas un iekļaujošākas nekā formālā vide.

*Dalībnieku vecums bija no 15 līdz 25 gadiem. Aptuveni 68% identificējās kā sievietes, 29% kā vīrieši. Attiecībā uz seksuālo orientāciju 78% identificējās kā heteroseksuāli, 12% kā biseksuāli, 6% kā panseksuāli, bet 4% nevēlējās atbildēt.

Kipra

Izvēlētās metodes:

Aptauja ar 149 dalībniekiem**

Galvenie secinājumi:

Jaunieši lielā mērā paļaujas uz digitālo vidi, lai uzzinātu par seksualitāti.

"Interneta vidē es uzzināju par seksu un seksualitāti atvērtā vidē, kurā vienmēr radās jauni jautājumi, uz kuriem tika atbildēts, izmantojot kritisko domāšanu un uzticamus avotus."

Lai gan sociālie tīkli šķiet atvērti un pieejami, tie ne vienmēr ir uzticami.

"Es nezinu, kas ir taisnība un kas nav, kā arī nezinu, kā rīkoties, lai būtu drošs."

Lielākā daļa respondentu norādīja, ka viņi vēlas SI, kas neaprobežojas tikai ar anatomiju un reprodukciju. Viņi vēlas mācīties par kontracepciju, piekrišanu, emocijām, attiecībām, dzimuma identitāti un LGBTQI+ tēmām.

Vairākums izteica priekšroku mācību pieredzēm, kas ir interaktīvas, balstītas uz līdzdalību un nenosodošas. Populārākā mācību metode bija uz diskusijām balstītas aktivitātes (38%), kam sekoja grāmatas un žurnāli (35%) un īsi tiešsaistes materiāli, piemēram, video vai infografikas (26%). Tika minētas arī strukturētas prezentācijas (26%) un individuāla mentorēšana vai interaktīvas spēles (25%).

Lielākā daļa dalībnieku norādīja, ka viņi vēlētos mācīties no veselības aprūpes speciālistiem (60%), pedagogiem (47%), vecākiem (36%), draugiem un vienaudžiem (24%) un sociālo tīklu influenceriem (19%). Tas liecina par skaidru vēlmi pēc VSI, ko nodrošina apmācīti speciālisti un skolotāji, kuri spēj veicināt uzticības un cieņas atmosfēru.

** Dalībnieku vecums bija no 18 līdz 25 gadiem. 70% identificējās kā sievietes un 77% kā heteroseksuāli. Pārējie identificējās kā geji vai lesbietes (13%), biseksuāli (7,5%), kvīri (1,4%) vai nevēlējās atbildēt.

Gruzija

Izvēlētās metodes:

Aptauja ar 80 dalībniekiem*** un sociālo tīklu pārskats (12 uz SRVT orientēti konti)

Galvenie secinājumi:

Dalībnieki izteica spēcīgu vēlmi pēc SI, kas pārsniedz bioloģisko un reproduktīvo veselību. Visbiežāk minētās tēmas, par kurām dalībnieki vēlējas uzzināt vairāk, ir kontracepcija, menstruācija, higiēna, piekrišana, ķermeņa tēls, mentālā veselība un dzimumā balstītas vardarbības novēršana. Jaunieši iedomājās iekļaujošu, vecumam atbilstošu un nepārtrauktu sistēmu, kas nodrošinātu zinātniski precīzu informāciju un emocionālu atbalstu nenosodošā vidē.

"Varbūt lielākais šķērslis ir stereotipiskie uzskati un uzvedības noteikumi, ko veido sociālās normas. Fakts, ka gandrīz neviens nekad atklāti nerunā par šo tēmu, liek daudziem cilvēkiem palikt neizglītotiem."

Galvenie avoti bija meklētājprogrammas (61%) un sociālo tīklu platformas (43%). Formālas, uzticamas izglītības trūkums liek daudziem meklēt zināšanas no neformāliem vai tiešsaistes avotiem.

"Seksuālā izglītība Gruzijā joprojām ir jauna tēma, un, tāpat kā daudzas citas jaunās lietas, tā saskaras ar pretošanos. Daudzi baidās apspriest šo tēmu, jo sabiedrībā tā ir tabu."

Lai gan tiešsaistes avoti nodrošina privātumu un pieejamību, dalībnieki puda bažas par dezinformāciju, neuzticamu saturu un ekspertu moderācijas trūkumu. Sociālo tīklu pārskats parādīja, ka visvairāk uzmanību piesaistīja īsi, saistoši un interaktīvi formāti, piemēram, video, aptaujas un personīgas diskusijas.

Neskatoties uz to, ka respondenti paļaujas uz digitālo vidi, lielākā daļa aptaujāto izteica lielāku uzticību profesionāliem avotiem. Ārsti un farmaceiti (49%) tika atzīti par visvairāk uzticamiem, kam sekoja ģimenes locekļi (21%) un partneri (20%). Skolas ierindojās viszemāk, atspoguļojot uzticamības plaisu formālajā izglītībā.

***83,75% bija sievietes un 16,25% vīrieši. 82,5% identificējās kā heteroseksuāli, bet mazāks procents identificējās kā biseksuāli, panseksuāli vai geji un lesbietes. 2,5% ziņoja, ka viņiem ir invaliditāte.

Kazahstāna

Izvēlētās metodes:

Aptauja ar 57 dalībniekiem**** un fokusa grupu diskusijas ar 30 dalībniekiem, un 5 uz SRVT orientētu kontu sociālo mediju pārskats.

Galvenie secinājumi:

Lielākā daļa aptaujas dalībnieku izrādīja interesi par visām minētajām tēmām, demonstrējot ievērojamu nepilnību pašreizējā SI piedāvājumā. Visbiežāk izvēlētās tēmas bija STI, kontracepcijas metodes, piekrišana un personīgās robežas. Tajā pašā laikā daži FGD dalībnieki izteica vilcināšanos apspriest tēmas, kas saistītas ar SI skolas vidē. Viņu bažas bieži atspoguļoja diskomfortu vai neskaidrību par to, kā ieviest šīs tēmas un kurš par to būtu atbildīgs. Šī vilcināšanās uzsvē stigmatas un kļūdainu priekšstatu pastāvēību par seksuālo un dzimumu daudzveidību. Tā arī uzsvē plašākas politiskās un sociālās vides ietekmi, kurā ierobežojoša attieksme un ierobežota piekļuve iekļaujošai informācijai turpina veidot to, kā jaunieši uztver un apspriež šos jautājumus.

Nebija vienota skaidri vēlamā formāta, jo aptaujas respondenti vēlas dažādu metožu kombināciju, tostarp video, lekcijas un neformālu vidi. Daudzi teica, ka ir vieglāk runāt ar medicīnas speciālistiem, draugiem vai vienaudžiem, vai sociālo tīklu influenceriem, nevis ar vecākiem vai skolotājiem, no kuriem daži norādīja, ka viņi izjustu kaunu. Viens dalībnieks paskaidroja:

"Vecāki neizskaidro šo tēmu, tāpēc bērni to uzzina no sociālajiem tīkliem, bet to vajadzētu mācīt skolā."

Tomēr dalībnieki uzsvēra, ka mācīšanās no vienaudžiem nesniedza viņiem būtisku informāciju. Turklāt FGD dati un sociālo tīklu pārskats uzsvēra vēlmi pēc autentiskāka un kultūras ziņā jūtīgāka satura, kas šķiet saprotams un nenosodošs.

****Lielākā daļa dalībnieku bija no Almati un dzīvoja pilsētās. Lielākā daļa respondentu bija vecumā no 18 līdz 21 gadam un studēja vai bija ieguvuši bakalaura grādu. 64% identificējās kā sievietes, 32% kā vīrieši, bet 5% teica, ka nevēlējās atbildēt uz šo jautājumu. Lielākā daļa neidentificējās kā personas ar invaliditāti vai hroniskām slimībām.

Latvija

Izvēlētās metodes:

Fokusa grupu diskusijas ar 22 dalībniekiem*****

Galvenie secinājumi:

Nozīmīgākā tēma, ko jaunieši definēja kā nepietiekami apspriestu, bija VSI emocionālie aspekti,

"intīmo attiecību emocionālais aspekts, konkrēti [...] Kā justies drošam? Kā veidot drošas attiecības?"

Bija arī interese uzzināt vairāk par baudu:

"No fiziskā viedokļa, kā pareizi justies, ko viņam vajadzētu darīt?" "Uzaugot, meitenēm vienmēr tiek teikts, ka sliktākais ir tas, ka tu nejaušā veidā paliksi stāvoklī, bet ir mazāk runāts par dažādām slimībām, ko tu vari dabūt, un kā tu tās vari dabūt, un kā tu vari pārbaudīt, vai tev tās ir."

Daudzi piekrita, ka ir nepieciešama plašāka izglītošana par STI.

Viedokļus vienoja cerība, ka nākotnē vecāki mazāk kautrēsies mācīt savus bērnus:

"[Viņi] ir tie, kas var ātrāk sasniegt bērnus un ietekmēt viņu izpratni. Skola dod pamatzināšanas, bet, ja vecāki izskaidro un runā mājās, bērniem ir vieglāk saprast un pieņemt lietas."

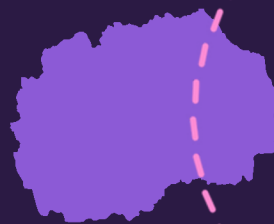
SI tiek īstenota atšķirīgi dažādās skolās; mazākās pilsētās VSI ir ierobežota vai nav vispār, salīdzinot ar galvaspilsētu. No dalībniekiem, kuri skolā bija piedzīvojuši VSI, vairāki norādīja, ka viņi nejutās droši, runājot par SI ar savu ģimeni, un norādīja, ka dod priekšroku privātām mācību pieredzēm, piemēram, bukletiem un anonīmiem jautājumu un atbilžu forumiem.

"tas [anonimitāte] patiesībā nemazinātu stigmatu, ja tāda pastāv, bet vienkārši dotu drošības sajūtu."

Lielākā daļa dalībnieku norādīja, ka skolā īstenotajai VSI vajadzētu **"būt atsevišķai nodarbībai un atsevišķam skolotājam, kurš nedara neko citu,"** un ka viņam jābūt jaunam cilvēkam. Pamatojums tam bija tāds, ka daudzi uzskatīja, ka skolotāji nav spējīgi un/vai nevēlas pienācīgi izglītēt kauna un/vai apmācības trūkuma dēļ. Stundas skolā jāuzsāk agrāk, pievēršoties vecumam atbilstošām tēmām, tostarp jāpārrunā sociālās konstrukcijas par dzimumu, piemēram, kaitīgo un izplatīto attieksmi, ka **"zēni būs zēni"**.

*****45% identificējās kā vīrieši un 55% kā sievietes, dzimšanas brīdī noteiktā dzimuma izpratnē (sociālais dzimums vai seksuālā orientācija netika jautāta drošības apsvērumu dēļ).

Ziemeļmaķedonija

Izvēlētās metodes:

Aptauja ar 88 dalībniekiem***** vecumā no 15-25 gadiem, fokusa grupu diskusijas ar 18 dalībniekiem.

Galvenie secinājumi:

Lielākā daļa dalībnieku novērtēja savu VSI pieredzi ar zemu apmierinātības līmeni. Tas atspoguļo formālas VSI mācību programmas trūkumu skolās, kur SRVT bieži tiek mācīta kā daļa no pamata bioloģijas mācību programmas. Nodarbību ir maz, tās ir tematiski nepietiekamas un dažreiz pilnībā izlaistas. Dalībnieki izrādīja vislielāko interesi uzzināt vairāk par SRV, ķermeņa tēlu un dzimumu. Tam cieši sekoja attiecības un intimitāte, kā arī seksuālā uzvedība.

Galvenie informācijas avoti ir īsformāta sociālo tīklu platformas, piemēram, Instagram, TikTok, Reels, Threads un X. Daži minēja blogus vai MI meklētājprogrammas (ChatGPT, Perplexity, Gemini). Attiecībā uz vēlamajiem informācijas avotiem, lielākā daļa minēja skolas kā savu galveno izvēli, kam sekoja medicīnas speciālisti un skolotāji.

Jaunieši bieži vēršas pie digitālajiem avotiem privātuma dēļ, vienlaikus atzīstot, ka strukturēta izglītība būtu uzticamāka. Stigma joprojām apklusina sarunas par seksualitāti, īpaši meitenēm un LGBTQ+. Kultūralais un reliģiskais konservatīvisms pastiprina uzskatu, ka sarunas par seksualitāti ir "kaunpilnas".

Piekluves nevienlīdzība pastāv romu tautības un lauku teritoriju jauniešiem, kuri saskaras ar sociālekonomiskām un digitālām barjerām. Vairākums atbalstīja diskusijās balstītās aktivitātēs ar saturu, kas iedvesmots no īstas dzīves pieredzes, padarot nodarbības saistošas, aizraujošas un praktiskas. Bija skaidri redzama priekšroka īsiem, interaktīviem, spēlveida semināriem, kas modernizē lekcijas, uztur iesaistīšanos, veicina atvērtību un veicina toleranci jauniešu vidū. Mazāka grupa izrādīja interesi par individuālām mentorēšanas sesijām, atspoguļojot sociālo trauksmi un bailes no vērtējuma grupas vidē.

*****65% aptaujas respondentu identificējās kā sievietes, 30% kā vīrieši, 4% nevēlējās atbildēt, un 1 persona identificējās kā nebināra. Lielākā daļa identificējās kā heteroseksuāli, 26% identificējās kā biseksuāli, homoseksuāli vai kvīri. Lielākā daļa identificējās kā maķedoni, bet bija arī daži pārstāvji no albāņu un romu grupām.

Rumānija

Izvēlētās metodes:

Aptauja ar 395 dalībniekiem un fokusa grupu diskusijas ar 21 dalībnieku.

Galvenie secinājumi:

Dalībnieki izrādīja interesi mācīties par piekrišanu, tiesībām, ķermeņa tēlu, higiēnu un aizsardzību.

"Ir jāprot klausīties otru cilvēku un nedrīkst pārkāpt noteiktās robežas," savukārt cits norādīja: **"Piespiedu 'jā' ir 'NĒ'!"**.

Dalībnieki augstu novērtēja arī zināšanas par reproduktīvo veselību, anatomiju, kontracepciju un aizsardzību pret STI. Tomēr daļai dalībnieku joprojām bija neērti runāt par baudu vai iekāri: **"Es domāju, ka tas var būt kaut kas perverss."**

Dalībnieki atzina trūkumus formālajā izglītībā, un daudzi norādīja, ka viņi paļaujas uz tiešsaistes avotiem, piemēram, sociālajiem tīkliem, meklētājprogrammām, blogiem un medicīnas tīmekļa vietnēm. Respondenti deva priekšroku interaktīvām un praktiskām pieejām, tostarp grupu diskusijām, video materiāliem un reālas dzīves situācijām. Daži norādīja, ka sākot ar viena dzimuma grupām, var justies ērtāk, savukārt citiem nebija iebildumu pret jauktām nodarbībām.

Platformas, piemēram, Instagram, TikTok, YouTube un Reddit, tiek novērtētas to pieejamības, saistības un anonimitātes dēļ. Tajā pašā laikā dalībnieki uzsvēra, cik svarīgi ir mācīties no uzticamiem avotiem, piemēram, veselības aprūpes speciālistiem vai specializētiem pedagogiem, lai nodrošinātu precīzu informāciju. Interaktīvas metodes, piemēram, grupu diskusijas un darbnīcas, tika vērtētas augstāk nekā tradicionālās lekcijas. Tomēr dalībnieki atzīmēja, ka mācītspēkiem vajadzētu būt labi apmācītiem šajos jautājumos:

"Ir tik neērti runāt par to ar skolotāju, kurš tev māca arī matemātiku."

Aptaujas respondenti uzsvēra to pašu, uzsverot, ka speciālisti sniedz objektīvas, uz faktiem balstītas un nenosodošas norādes, kamēr draugi un vienaudži var piedāvāt savu pieredzi un emocionālu atbalstu.

"Seksuālo izglītību sociālajos tīklos drīkst sniegt tikai uzticami cilvēki, kuriem ir kāda veida licence."

Kad skolas nespēj nodrošināt SI, tiešsaistes platformas kļūst par galvenajiem avotiem, neskatoties uz dezinformācijas bažām. Dalībnieki paredz hibrīdpieeju, kas apvieno speciālistus, vecākus un pārbaudītus digitālos avotus, lai nodrošinātu visaptverošu un iekļaujošu seksuālo izglītību.

Spānija

Izvēlētās metodes:

Fokusa grupu diskusijas ar 32 dalībniekiem.

Galvenie secinājumi:

Dalībnieki pauda vēlmi pēc VSI, kas risina reālās dzīves situācijas un emocijas, nevis tikai riskus un aizsardzību. Viņi vēlas saprast, kā darbojas attiecības, kā efektīvi sazināties, kā tikt galā ar kaunu un nedrošību, kā arī kā droši izzināt savu ķermeni.

“Mums stāsta, kā izvairīties no grūtniecības, bet nekad – kā baudīt intimitāti vai justies ērti savā ķermenī.”

Zināšanas par menstruācijām, ķermeņa tēlu vai piekrišanu būtu jāapmāca visiem, ne tikai meitenēm. VSI būtu jāpalīdz zēniem izprast emocijas un dzimumā balstītu vardarbību, nevis jākoncentrējas tikai uz bioloģiju vai sniegumu.

Dalībnieki deva priekšroku darbnīcām un neformālām sarunām formālu lekciju vietā. Viņi norādīja, ka interaktīvās aktivitātes ļauj viņiem dalīties pieredzē un runāt, nebaidoties, ka tiks vērtēti. Ja mācībspēki ir atvērti un izmanto ikdienas piemērus, jaunieši var justies brīvāk un būt gatavāki mācīties. Kad atmosfēra skolā ir droša un cieņpilna, cilvēki ir vairāk gatavi iesaistīties.

“Kad tas izskatās pēc parastas sarunas, nevis brīdinājuma, tu patiešām kaut ko iemācies.”

Daudzi stāstīja, ka terapija palīdzēja viņiem runāt atklāti un saprast seksualitāti kā mentālās un emocionālās veselības daļu. Citi minēja TikTok, Instagram un tiešsaistes platformu izmantošanu, lai atrastu patiesu informāciju. Viņi atzina, ka ne viss internetā ir uzticams, tāpēc ieteica iekļaut medijpratību SI. Līdztekus skolām, par labākajām mācību vietām tika minētas NVO rīkotās jauniešu klubu darbnīcas, jo tās ir atvērtas, drošas un balstās uz patiesām sarunām.

Kā svarīgs informācijas un atbalsta avots tika minēti arī draugi. Lielākā daļa dalībnieku teica, ka vēlētos par to runāt ar saviem vecākiem, bet tas notiek reti, jo viņi izjūt kaunu. Vēl viens svarīgs avots bija tiešsaistes vide. Dalībnieki sekoja autoriem, kuri runā par attiecībām, ķermeņa tēlu vai dzimuma identitāti. Viņi uzskatīja, ka tiešsaistes mācīšanās ir pieejama un daudzveidīga, bet vēlējās norādījumus par to, kā atpazīt uzticamu informāciju.

Zviedrija

Izvēlētās metodes:

Aptauja ar 356 dalībniekiem***** un fokusa grupu diskusijas ar 7 dalībniekiem.

Interesešu jomas un mācību prioritātes:

Dalībnieki pauda vēlmi uzzināt vairāk par iekāri, vēlmi, to, kā nodarboties ar seksu, ķermeni un emocijām, seksualitāti, kinkiem un attiecībām. Daudzi vēlas uzzināt vairāk par LGBTQI+ kopienu un to, cik svarīgi ir uzklaut cilvēku personīgās pieredzes, lai normalizētu vai mazinātu aizspriedumus. Vairāk nekā puse atzina, ka par SI uzzina skolā, taču ļoti maz dalībnieku norādīja, ka tā ir viņu galvenais informācijas avots. Daudzi uzsvēra, cik svarīgi ir apgūt SI skolā un ka tai ir jāpievērš lielāka uzmanība. Viņi arī vēlas uzzināt vairāk par normām, identitāti, piekrišanu, baudu un citām saistītām tēmām. **“Kā seksualitāte un identitāte ir saistītas. Jo dažiem cilvēkiem seksualitāte var būt, es domāju, visnozīmīgākā viņu identitātes daļa.”**

Vēlamā izvēle ir uz grupu diskusijām balstītas aktivitātes. Tomēr dalībniekiem ir dažādas mācīšanās vēlmes: viņi var vēlēties mācīties, izmantojot influenceru stāstus, patstāvīgi skatīties video vai piedalīties drošos forumos. Viņi arī novērtē individuālās apmācības par tēmām, kuras viņiem nav saprotamas.

Daži vēlas labāku izglītību skolā. Digitālās platformas un sociālie tīkli palīdz ātri atrast atbildes un saistošus personīgus stāstus, vienlaikus saglabājot anonimitāti. Tomēr sociālo tīklu dabas dēļ saturs bieži “parādās”, balstoties uz algoritmu, kas nozīmē, ka jaunieši ne vienmēr to meklē paši. Tas rada izaicinājumu atšķirt uzticamus un neuzticamus avotus, kas dažos gadījumos var novest pie kļūdainas izpratnes. **“Daudzi cilvēki sociālajos tīklos izplata informāciju, kurai trūkst pētījumu un faktu. Sociālie tīkli un pornogrāfija ir liela problēma, jo daudzi jaunieši iegūst nepareizu priekšstatu par to, kādām jābūt seksuālām attiecībām...”**

Dalībnieki augstu vērtē iespēju mācīties no dažādiem cilvēkiem, vērsties pie medicīnas speciālistiem, lai saņemtu uzticamas atbildes, un pie draugiem, lai apspriestu identitātes un seksualitātes jautājumus. Tas uzsvēr daudzveidīgu un uzticamu avotu nozīmi SI jomā.

Kopējās tēmas un secinājumi

Ko jaunieši vēlas apgūt seksuālās izglītības nodarbībās?

Dalībnieki pastāvīgi aicināja izstrādāt SI programmas, kas neaprobežotos tikai ar bioloģiskiem un reproduktīviem "faktiem" un dominējošo, uz riskiem balstīto pieeju, kuras uzmanības centrā ir grūtniecība un STI. Viņi izrādīja lielu interesi par plašāku sociāli emocionālu saturu, kas aptvertu tādas tēmas kā dzimums un LGBTQI+, piekrišana, ķermeņa tēls, mentālā veselība, bauda, attiecības un vardarbības novēršana. Vairākos gadījumos dalībnieki lūdza arī vairāk informācijas par kontracepciju un menstruālās veselības jautājumiem.

Kur un no kā jaunieši vēlas mācīties par seksuālo izglītību?

Dalībnieki kā vēlamākos informācijas avotus minēja uzticamus pieaugušos, piemēram, medicīnas speciālistus, skolotājus un dažos gadījumos vecākus vai citus ģimenes locekļus.

Veselības aprūpes speciālistus parasti uzskatīja par uzticamiem faktu avotiem, kas sniedz objektīvu informāciju, savukārt draugi un vienaudži nodrošināja emocionālu atbalstu un dalījās ar pieredzi. Tomēr sarunas par seksualitāti ģimenē joprojām bija grūtas stigmas un diskomforta dēļ. Dalībnieki, kuri vēlējās lielāku vecāku iesaistīšanos, aicināja nodrošināt vecākus ar apmācībām un pieejamiem materiāliem.

Kad tika lūgts norādīt galveno informācijas avotu par SI, 62% izvēlējās tiešsaistes platformas. Tajā skaitā bija sociālie tīkli (35%), meklētājprogrammas, MI vai čātboti (20%) un tiešsaistes forumi (7%). Populārākie bezsaistes avoti bija veselības aprūpes speciālisti (10%), kam sekoja grāmatas/žurnāli, draugi un jauniešu klubi (katrs ap 5%) un skolas (4%). Pat valstīs, kurās VSI ir obligāta, tikai nēdaudzi norādīja skolas kā savu galveno informācijas avotu, kas uzsver digitālo telpu nozīmi mācīšanās procesā.

Daži dalībnieki aicināja arī pastiprināt medijpratības izglītību, lai palīdzētu viņiem novērtēt tiešsaistes satura uzticamību, jo īpaši sociālajos tīklos, kur personiskie stāsti var izpludināt robežu starp personīgo pieredzi un profesionālo kompetenci.

Kā jaunieši vēlas apgūt seksuālo izglītību?

Lai gan tiešsaistes un digitālais saturs jauniešiem joprojām ir ļoti svarīgs, diskusiju veida aktivitātes bija visvairāk vēlamais mācību formāts. Citu formātu popularitāte bija salīdzinoši līdzīga, tostarp īsformāta mediji (piemēram, attēli vai reels), strukturētas prezentācijas vai lekcijas, individuālas nodarbības ar speciālistiem, raidieraksti vai radio, garāki video, grāmatas vai žurnāli, kā arī uz stāstījumu balstīts saturs. Tiešsaistes diskusiju forumi un interaktīvas spēles bija mazāk populāras.

Šie secinājumi liecina par jauniešu priekšroku daudzveidīgai seksuālās izglītības sistēmai, kas apvieno dažādas pieejas. Jauktais modelis, kurā pašvadīta tiešsaistes apmācība tiek apvienota ar vadītām diskusijām un strukturētu mācību procesu, var palīdzēt apmierināt dažādās mācību vajadzības un vēlmes.

Tiešsaistes saturs nodrošina arī vērtīgu anonimitāti, kas ir būtisks faktors sabiedrībās, kurās sarunas par seksu un seksualitāti joprojām tiek stigmatizētas. Ir svarīgi atzīt, ka dalībnieki mācās dažādos veidos: daži dod priekšroku influenceru stāstiem, citi – patstāvīgai mācīšanai ar video palīdzību, grupu diskusijām drošā vidē vai individuālām konsultācijām ar uzticamiem pieaugušajiem. Kopumā šīs vēlmes uzsver nepieciešamību pēc elastīgas, uz jauniešiem orientētas pieejas seksuālās izglītības jomā.

Aicinājums rīkoties

Politikas veidotājiem

- ▶ Atbalstiet **visaptverošas, dzimumu līdztiesību veicinošas, uz pierādījumiem balstītas un interaktīvas SI** attīstību formālajā izglītībā, kas būtu atbilstoša skolēnu vecumam un atbalstītu viņus visā skolas gaitas laikā.
- ▶ Izstrādājiet politiku **atjaunotai valsts mācību programmai**, kas neaprobežotos tikai ar bioloģiju, reprodukciju un profilaksi, bet palīdzētu mums izprast savu ķermeni, emocijas, identitāti un attiecības, vienlaikus uzsverot labklājību un veselīgas seksuālās pieredzes.
- ▶ Atbalstiet **obligātas VSI apmācības** ieviešanu **specializētajiem VSI mācībaspēkiem** skolās.
- ▶ Ieguldiet likumdošanā, kas izveidotu **mācību formātu ekosistēmu**, kas atbalsta holistisku VSI apguvi.
- ▶ Izstrādājiet politiku, kas atbalstītu **starpdisciplināras sadarbības sistēmas** starp skolām, veselības aprūpes dienestiem un mentālās veselības speciālistiem, nodrošinot saskaņotu un uz pierādījumiem balstītu informācijas sniegšanu.

Veselības aprūpes speciālistiem

- ▶ **Prioritizējiet jauniešiem draudzīgu telpu izveidi savā iestādē.** Ja mēs jūtamies droši, cienīti un atbalstīti, mēs esam vairāk gatavi iesaistīties.
- ▶ Izstrādājiet **gan drukātus, gan digitālus resursus**, kuros informācija ir saprotama visiem un nesatur profesionālo žargonu.
- ▶ Veiciet **reflektīvo praksi**, lai palīdzētu speciālistiem apzināties un risināt personīgos aizspriedumus, kas var ietekmēt viņu mijiedarbību ar jauniešiem.
- ▶ Iekļaujiet **VSI apmācības** psihologu, konsultantu un sociālo darbinieku **profesionālās attīstības programmās.**

Skolām un mācībspēkiem

- ▶ Nodarbiniet specializētu personālu VSI nodrošināšanai un ieguldiet līdzekļus vispusīgā apmācībā. Galvenajām jomām jāietver: izpratni par LGBTQI+ jautājumiem un invaliditāti, kā arī iekļaušanu, efektīvas komunikācijas stratēģijas dialogam, veselīgas attiecības, kā arī robežu noteikšanu un ievērošanu.
- ▶ Nodrošini, lai klases kļūtu par drošām telpām, kurās tiek cienīta daudzveidība un kur jaunieši var atklāti apspriest seksualitātes jautājumus plašāk nekā tikai veselības un profilakses tēmās.
- ▶ Izveidojiet daudzformātu mācību ekosistēmu, kas dod priekšroku dialogam. Konsultējieties ar saviem skolēniem un kopīgi izstrādājiet resursus, kas atbilst viņu mācību vajadzībām. Jo vairāk jūsu studenti jūtas pamanīti, jo vairāk viņi ir gatavi atvērties un uzticēties skolām kā svarīgam SI avotam. Pēc mūsu pētījuma datiem, daži populāri formāti, kurus variet izmēģināt, ietver digitālos mācību resursus, līdzdalības grupu diskusijas un stāstīšanu.
- ▶ Iekļaujiet medijpratību, lai palīdzētu skolēniem orientēties tiešsaistes SI saturā, īpaši sociālajos tīklos un MI.
- ▶ Piedāvājiet vecākiem veltītus seminārus, lai palielinātu viņu komfortu un zināšanas par seksualitāti, attiecībām un daudzveidību. Nodrošini vecākus ar praktiskiem rīkiem aktīvai klausīšanai, atbildēšanai bez nosodījuma un vecumam atbilstošu sarunu uzsākšanai.
- ▶ Apsveriet sadarbību ar tuvumā esošajiem SRVT veselības aprūpes dienestiem, lai piedāvātu holistisku mācīšanos, norādes un atbalstu.

Jauniešiem

- ▶ Izsakiet savu viedokli! Mudiniet savu skolu sadarboties ar jums, lai izstrādātu jauniešiem draudzīgu un iekļaujošu VSI programmu. Izveidojiet skolēnu forumu un prasiet atbalstu uzticamiem pieaugušajiem, lai panāktu ilgtermiņa pārmaiņas.
- ▶ Ieguldiet medijpratības prasmēs, lai orientētos sociālo tīklu saturā.
- ▶ Jūs varat dot savu ieguldījumu, normalizējot sarunas par seksuālo izglītību, runājot ar saviem vienaudžiem, skolotājiem vai ģimenes locekļiem.
- ▶ Apskatiet [YSAFE vietni](#), kur atradīsiet ieteicamo SI satura un rīku sarakstu.
- ▶ Iesaistieties šāda veida aizstāvības pasākumos un pētījumos, lai palīdzētu mainīt jauniešu VSI nākotni.

ENI IPPF YSAFE